

De wildeplantentuin van frater Jeroen

Willy Leufgen

Na een ruim drie uur durende trein- en busreis van Oost-Groningen naar Borculo, waarvan enkele kilometers ons zowaar nog over tot dan toe onbekende rails van Zutphen naar Ruurlo voerden, arriveerden wij in de vroege middag bij de "Leostichting", een groot terrein met internaat, Tuinbouw- en Technische school, personeelsgebouwen, fraterhuis enz. Het hele complex ligt even buiten Borculo, in een, ondanks ruilverkaveling en teveel maïsvelden nog steeds liefelijk ogend coulissenlandschap.

Het fraterhuis, waar we hadden afgesproken, bleek dichterbij de bushalte te liggen, dan verwacht en frater Willibrordus liep ons dus al spoedig vriendelijk zwaaiend uit de tuin achter het fraterhuis tegemoet. Gelukkig, want in zijn zomers werktentue hadden wij hem anders nauwelijks herkend. In mijn geheugen zocht ik naar een oudere heer in zondagse kleren, met wie Marianne tijdens het weekend "Terug naar de bron" in Bloemendaal een afspraak had gemaakt.

Al gauw wandelden we op een van die prachtige voorzomerse dagen

De Groenlose Slinge en het omringende landschap

met stralende zon, strak blauwe hemel en een verfrissend briesje over net gemaaide, brede graspaden - het werk van frater Gabriël - door de ruim één hectare grote tuin. Elkaar regelmatig wijzend op nét of nog steeds bloeiende plekken Slan gekruid, Fraaie vrouwenmantel, Knoopkruid, Margrietten, Klaprozen, Goudgele honingklaver, Gewone

ereprijs en Lupines.

Enorme vlekken Boerenwormkruid, Blauwe knoop, Canadese guldenroede, Wilgeroosje, Wilde marjolein, Muskuskaasjeskruid, Jacobskruiskruid... vormden evenzovele beloftes voor een aanhoudend kleuren- en geurenspektakel in deze natuurlijk overkomende, grote wildeplantentuin.

En behalve de opvallende vlekken vind je dan ook - er op gewezen of spontaan - de verscholen enkeling: hier en daar een Zwarte toorts, een van mijn favorieten en b.v. Kattedoorn op een vrijgemaakt plekje. Een plant, waar de 80-jarige oprichter van de tuin, frater Jeroen nu heel zuinig op is. Vroeger moest hij die voor zijn vader uit het weiland steken...

Even een omweg: een doodlopend paadje richting bosrand, waar frater Willibrordus ons drie Gevlekte rietorchissen laat zien.

Maar niet alleen de planten prikkelen onze zintugen.

Frater Willibrordus is een boeiende rondleider, die niet alleen z'n planten en dieren kent, maar ook veel over de geschiedenis van de tuin,

Tuinsferen: bloemrijk grasland, graspad met wilgetenen afscheiding en de bosrand

het beheerswerk en de bezoeken- de en werkende mensen weet te vertellen.

Hij laat ons aan een forse Heer- moesplant het 'paardestaartgevoel' ervaren, de geperforeerde blaadjes van St. Janskruid (*Hypericum per- foratum*) zien, praat over monni- kenwerk, als het gaat om het ver- wijderen van al te enthousiast groeiende planten, zoals Gestreep- te Witbol, Heermoes en - vroeger - distels en vraagt ons of we het pya- maverhaal van de Witbol kennen.

De tuin trekt dan ook niet toevallig in de tien jaar, die frater Willibrordus er nu al weer bij betrokken is, steeds meer bezoekers. "Een echte veldprediker", volgens zijn confraters.

Op de laatste "Open dag" (de fra- ters organiseren tot nu toe twee maal per jaar een open dag) kwamen niet minder dan 1200 mensen de tuin bezoeken! Je vraagt je dan onwillekeurig af, waar al die men- sen in deze stille, landelijke omge- ving toch vandaan komen en we kunnen ons goed voorstellen, dat je je dan b.v. momenten terugwens, waar je ademloos zit te kijken naar een Wezel op enkele meters af- stand.

Dit gebeurde frater Willibrordus tij- dens een rondleiding met een kleu- terklas uit het naburige Geesteren. Hij was net begonnen met het be- kende "Er was eens..." verhaal over de oude schoolmeester en tuinop- richter, frater Jeroen en zijn planten en dieren, toen een moeder hem stomverbaasd op het bovenge- noemde, schuwe beestje wees. En de Wezel bleef - toeval, schrik of Godsgeschenk - zowaar minuten- lang op z'n plek doodstil zitten.

En dan komen we frater Jeroen in de tuin tegen. De man, die 16 jaar geleden met de tuin'aanleg' begon- nen is. Een emmertje ongewenste kruiden en een 'knielkussen' verra- den al, dat hij heeft zitten wieden; een plekje Wilde tijm mocht niet zo- maar overwoekerd raken.

Hij wil nu nog eventjes wat rusten, voor dat we hem zullen lastig vallen met een 'interview'.

In een hoek van de tuin, die uitzicht biedt over de tuin zelf, de Groenlo-

Frater Jeroen in 'zijn' tuin

se Slinge en het omringende Ach- terhoekse coulissenlandschap, gaan we even zitten bij een glas to- nic, pratend over het verschil fra- ters-paters (dit gebeurt nou áltijd) en de geschiedenis van de Leo- stichting en het terrein, waar wij vertoeven, totdat het frater Willi- brordus naar z'n bijen trekt.

Wandelend door een bosschage bereiken wij een open plek met om- heinde kruiden- cq. drachtplanten- tuin en een bijenstal, begroeid met een bloeiende Bruidsluier.

Frater Willibrordus laat ons in een bijenkorf de raten zien, die de bijen in de afgelopen drie weken ge- bouwd hebben. Met de rook van een shagje houdt hij de bijen op af- stand; ook de overige drie volken,

die massaal vliegen, laten ons met rust.

Uit een voorkweekhoek met allerlei potjes en bakjes pakt frater Willi- brordus dan nog gauw een potje **Galega** als kadootje - levende her- innering aan Borculo!

Bij de koffie met beschuit en aard- beien in het fraterhuis praten we met frater Jeroen over het begin van 'zijn' tuin.

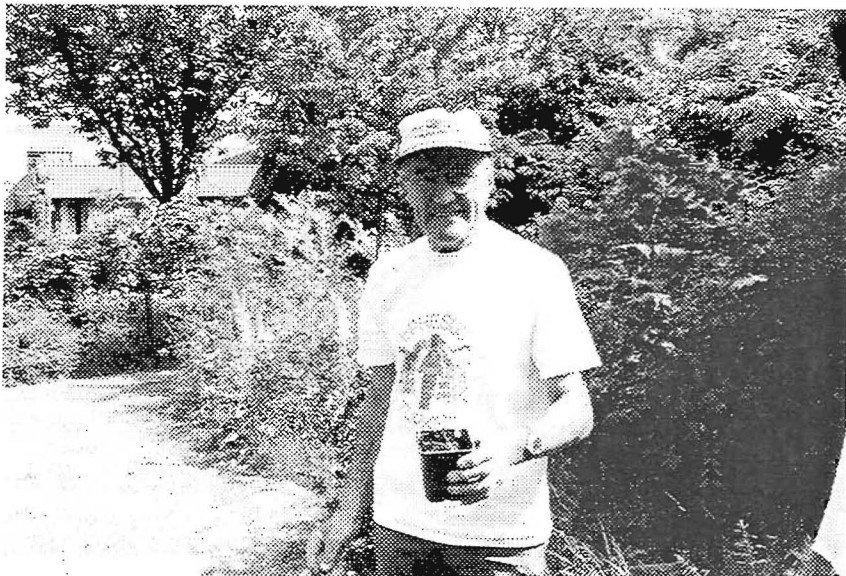
Hoe komt een boerenzoon uit 'De Liemers' (omgeving Didam, Zeve- naar) en oud-leraar Tuinbouw- school tot de aanleg van zo'n bij- zondere tuin?

Niet via zijn twintigjarige loopbaan aan de Tuinbouwschool, waar hij de jeugd uit de streek onderrichte in algemene plantkunde, boomkwe- kerij, groenteteelt, hen veel Latijnse namen van cultivars bijbracht en wilde planten hoogstens in het ka- der van onkruidbestrijding aan de orde kwamen.

In zijn kinderjaren zijn al eerder wortels te vinden: Frater Jeroen vertelde ons, dat hij als kind op de gekste plekken 'tuintjes' maakte, mooi verzorgd met kippemest, waar alles harder groeide, dan in moe- ders tuin. Zijn vader vond dat alles maar niks, zijn moeder gaf altijd na veel "zaniken" toe.

Ook twee andere liefhebberijen uit zijn kindertijd, hout snijden en met klei boetseren (waaraan hij nog steeds veel plezier beleeft) leken

Een kadootje van frater Willibrordus: een potje Galega!

onvoldoende brood op de plank te leveren. Maar aangezien zijn vader hem ook niet voor de boerderij geschikt achtte belandde zijn zoon als frater Jeroen, eerst in Didam en later in Borculo in het beroepsonderwijs binnen de Leostichting.

Na zijn pensionering begon hij rustig aan een verruigd weiland, dat tegen de bosrand aanlag, te veranderen in een wildeplantentuin.

Frater Jeroen had nooit andere wildeplantentuinen gezien, maar had wel een idee (vooral van vroeger), wat zo allemaal langs de akkers, de beek, de bosranden en in de bermen en het bos groeide.

En hij zag ook, dat veel soorten verdwenen; hij herinnerde zich b.v. nog de Bolderik uit vroegere akkers.

"Geleidelijk aan andere planten aanplanten en dat in grote vlekken" was zijn devies.

"Rustig aan, wat niet wil, dat wil niet" en zeker geen soortenjagerij.

Na de eerste pioniersjaren van frater Jeroen, waarin hij 'learning by doing' veel leerde over het kweken van wilde planten (zijn ervaring met cultivars hielp hem natuurlijk) kwam frater Willibrordus eerst voorzichtig kijkend, maar toch gauw steeds enthousiaster meewerkend erbij: tot vreugde van zijn confrater en leermeester, zoals deze ons vertelt.

Ook een oud-leerling van frater Jeroen kweekt nu in Borculo o.a. wilde planten en de beide fraters wor-

den tegenwoordig door andere fraters en twee vrijwilligers uit Borculo regelmatig bijgestaan.

"Mensen komen na aanvankelijke scepsis nu graag meehelpen", zou frater Jeroen er nog aan toevoegen. We gunnen frater Jeroen na een voor hem vermoeiend gesprek weer zijn verdiende rust en beginnen aan een laatste wandeling door de tuin. We willen toch nog het een en ander fotografisch vastleggen.

Frater Willibrordus laat ons nog even de eerste Distelvlinder en Atalanta's op een uitbundig bloeiend Theeboompje zien; twee soorten, die hij nog in zijn lijsten van 'eerste-dag-notities' moet noteren. Als lid van een regionale 'Vlinderwerkgroep' is hij natuurlijk geïnteresseerd in de vlinderstand op het terrein en geeft ons nog een lijst met 22 dagvlindersoorten mee, die in 1990 in de tuin zijn waargenomen.

Argusvlinder, Atalanta, Boomblauwtje, Bruine vuurvlinder, Bruin zandogje, Citroenvlinder, Daggauwoog, Eikepage, Gehakelde aurelia, Groot dikkopje, Groot koolwitje, Hooibeestje, Icarusblauwtje, Kleine vos, Kleine vuurvlinder, Klein koolwitje, Klein geaderd witje, Koevinkje, Landkaartje, Oranjetip, Zwartsprieddikopje, Distelvlinder.

Vroeger op de middag hadden we al stilgestaan bij een aantal felge-

kleurde zwart-geel-witte rupsen die een van de vrijwilligers liet zien: een uilvlindersoort (*Cucullia scrophulariae*), die gespecialiseerd is op helmkruid-soorten, maar ook toortsen niet versmaadt. Keuze genoeg in de wildeplantentuin van de fraters!

De tuin lijkt ons dan ook een ideale vlindertuin met zijn soortenrijkdom aan planten in grote groeiplekken, zijn bosranden, de nabije beek, het bewust tolereren van distel- en brandnetelranden en het laten 'meegroeien' van de meeste grassoorten.

Alleen de woekerende Witbol vindt geen genade in de ogen van de fraters; bij een rondgang zie je frater Willibrordus dan ook regelmatig de ondiep wortelende Witbolpollen uit-trekken. "Frater Witbol noemen ze me hier al..."

Gestreepte Witbol - *Holcus lanatus*

Onder de prachtig bloeiende en geurende Wilde liguster nemen we afscheid van frater Willibrordus en 'zijn' schitterende oase. □

De wildeplantentuin van de fraters ligt achter het fraterhuis van de Leostichting in Borculo, Alexandrinaal 13. U kunt de tuin vanaf NS-station Ruurlo met de GSM-buslijn richting Enschede bereiken (halte Leostichting). Vanaf de bushalte even teruglopen, linksaf en voor het hertenkamp weer rechtsaf. Als u de tuin wilt bezoeken kunt u het best van tevoren even bellen met frater Willibrordus, 05457-71855.